

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет фізичного виховання і спорту

Кафедра теорії та методики фізичної культури

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Виробнича педагогічна практика в ЗЗСО (основна школа)

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Освітня програма	Середня освіта (Фізична культура)
Предметна спеціальність	A4.11 Середня освіта (Фізична культура)
Спеціальність	A4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
Галузь знань	A Освіта

Затверджено на засіданні кафедри
теорії та методики фізичної культури
Протокол № 6 від “19” лютого 2026 р.

ЗМІСТ

1.	Загальна інформація	3
2.	Анотація до навчальної дисципліни	3
3.	Мета та цілі навчальної дисципліни	3
4.	Програмні компетентності та результати навчання	3
5.	Організація навчання	5
6.	Система оцінювання навчальної дисципліни	6
7.	Політика навчальної дисципліни	9
8.	Рекомендована література	11

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Виробнича педагогічна практика в ЗЗСО (середня школа)
Викладач (і)	Ковальчук Лідія Валеріївна Кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент
Контактний телефон викладача	+380993761646
E-mail викладача	lidia.kovalchuk@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС, 180 год
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	

2. Анотація до навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Виробнича педагогічна практика в ЗЗСО (середня школа)» є ключовим елементом професійної підготовки здобувачів вищої освіти за предметною спеціальністю **A4.11 Середня освіта (Фізична культура)**. Вона забезпечує інтеграцію теоретичних знань і практичних навичок у реальному освітньому середовищі. Під час проходження практики студенти мають можливість перевірити рівень сформованості фахових компетентностей, педагогічної майстерності, вміння реалізовувати засади Нової української школи в освітньому процесі.

Практика має наскрізний характер і реалізується на основі поєднання навчальної, методичної та інноваційної підготовки з безпосередньою діяльністю вчителя фізичної культури в закладах загальної середньої освіти. Особлива увага приділяється формуванню у студентів таких компетентностей, як педагогічна рефлексія, критичне мислення, застосування здоров'язбережувальних і інклюзивних підходів, а також здатність до створення безпечного й мотивувального середовища для розвитку учнів.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Виробнича педагогічна практика в ЗЗСО (середня школа)» є формування професійної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури, його готовності реалізовувати сучасні підходи до фізичного виховання учнів у закладах загальної середньої освіти відповідно до ідей Нової української школи, інклюзивної освіти та принципів академічної доброчесності.

Практика спрямована на поглиблення знань із теорії й методики фізичної культури, педагогіки, психології, а також на розвиток умінь застосовувати їх у реальних умовах освітнього процесу, зокрема під час проектування, організації та проведення уроків фізичної культури, позакласної та оздоровчо-спортивної діяльності.

Цілі дисципліни:

1. Сприяти формуванню у студентів фахових компетентностей, необхідних для ефективної професійної діяльності вчителя фізичної культури.
2. Забезпечити практичне засвоєння форм, методів і засобів фізичного виховання в умовах сучасного ЗЗСО.
3. Розвивати навички планування, організації та проведення уроків фізичної культури та інших форм освітньої діяльності згідно з вимогами Державного стандарту базової середньої освіти.
4. Формувати у студентів вміння здійснювати рефлексію, аналізувати та удосконалювати власну професійну діяльність.
5. Виховувати в студентів потребу до постійного саморозвитку, поновлення знань та творчого підходу до педагогічної практики.
6. Підготувати студентів до реалізації індивідуального підходу, інклюзивних та здоров'язбережувальних технологій у фізичному вихованні учнів різного віку та з різними освітніми потребами.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Компетентності

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі освіти (фізична культура), що передбачає застосування теорій, технологій та методів відповідних наук, педагогіки, психології, теорії та методики фізичної культури, фізіології, біомеханіки, морфології і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в закладах освіти, а також у сфері шкільного туризму.

Загальні компетентності

ЗК-1. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-4. Здатність до організаційної роботи, взаємодії в колективі, вміння враховувати психоемоційні особливості окремих осіб, зокрема, та колективу, загалом;

ЗК-5. Здатність працювати в команді, виконувати роботу в групі під керівництвом лідера, мати навички, що демонструють здатність до врахування вимог трудової дисципліни і інтересів колективу

ЗК-12. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Фахові компетентності

ФК-2. Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання у фізичному вихованні.

ФК-3. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з фізичної культури

ФК-4. Здатність аналізувати особливості сприйняття та засвоєння учнями навчальної інформації з метою прогнозу ефективності та корекції навчально-виховного процесу з фізичного виховання.

ФК-5. Здатність до володіння педагогічними, медико-біологічними, інформаційними технологіями для формування здорового способу життя, розвитку рухових умінь і навичок, розвитку фізичних (рухових) якостей у представників різних груп населення і самостійної розробки методик і технологій для інтегрального гармонійного розвитку людини.

ФК-7. Здатність оволодівати базовими і новими видами спортивно-оздоровчої діяльності

ФК-8. Здатність вести документацію, що забезпечує процес навчання з фізичної культури в закладах загальної середньої освіти.

ФК-9. Здатність здійснювати профілактику травматизму, забезпечувати охорону життя і здоров'я дітей

ФК-10. Здатність самостійно проводити навчальні заняття з фізичної культури з дітьми шкільного віку та учнями в загальноосвітніх установах, освітніх закладах середньої та професійної освіти, позакласну спортивно-масову роботу з учнями.

ФК-11. Здатність самостійно проводити заняття в шкільній секції спортивного напрямку, оздоровчих гуртках, здійснювати профілактику травматизму.

Програмні результати навчання

ПРН-1. Знати законодавчу базу щодо завдань, цілей, принципів, засад функціонування повної загальної середньої освіти в Україні; законодавчі акти України в галузі охорони дитинства про захист прав дітей та забезпечення їх повноцінного розвитку; сфери фізичної культури.

ПРН-3. Знати вимоги до оформлення документації та основні закономірності побудови документів для здійснення навчального процесу з фізичної культури

ПРН-6. Розуміти значення та зміст обраної професії; основних концепцій та базових понять у фізичній культурі.

ПРН-9. Розуміти основи загальної теорії і методики фізичного виховання; особливостей організації та проведення різних форм занять фізичними вправами з урахуванням освітніх та виховних завдань; принципів та особливостей розробки програм занять фізичною культурою. Знає, як застосовувати на практиці основні вчення в галузі фізичної культури.

ПРН-12. Здійснювати пошук, обробку та аналіз інформації з різних джерел, вчитися і оволодівати сучасними знаннями для їх подальшої реалізації в практиці; застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження в професійній діяльності

5. Організація навчання

Зміст практики

1. Ознайомлення із закладом загальної середньої освіти (ЗЗСО):

- Вивчення особливостей організації освітнього процесу в контексті концепції Нової української школи;
- Бесіди з адміністрацією школи (директором, заступниками з навчальної та виховної роботи), вчителем фізичної культури, педагогом-організатором, медичним працівником;
- Ознайомлення з режимом роботи закладу, внутрішніми документами, особливостями інклюзивного освітнього середовища.

2. Ознайомлення з діяльністю вчителя фізичної культури:

- Аналіз робочої документації (освітня програма, навчальний план, поурочне планування, класний журнал, медичні довідки, плани виховної роботи);
- Вивчення методів, форм і засобів організації уроків фізичної культури з урахуванням різних груп здоров'я учнів;
- Ознайомлення з роботою спортивних гуртків, секцій, учнівських спортивних клубів.

3. Розроблення календарного плану на період педагогічної практики:

- Складання календарного планування з урахуванням освітніх потреб, вікових особливостей, рівня підготовленості школярів та особливостей конкретного ЗЗСО;
- Включення у планування **варіативних модулів** відповідно до чинної типової освітньої програми з фізичної культури (наприклад: футбол, волейбол, легка атлетика, бадмінтон, чирлідінг, TRX, фітнес, Cool Games, скандинавська ходьба тощо);
- Розробка конспектів уроків із використанням сучасних підходів: ігрового, компетентнісного, індивідуально-диференційованого та здоров'язбережувального.

4. Підготовка та проведення всіх форм фізичної активності школярів:

- Організація та проведення:
 - – гімнастики до уроків;
 - – руханкових вилинок, динамічних пауз, Active Breaks;
 - – рухливих ігор та народних забав під час перерв і після уроків;
- Використання цифрових засобів, відеотренувань, мобільних додатків для організації самостійної рухової активності учнів.

5. Проведення уроків фізичної культури:

- Проведення навчальних занять у відповідності до календарного та поурочного планування;
- Забезпечення диференційованого підходу під час занять з учнями основної, підготовчої та спеціальної медичної групи;
- Адаптація занять до потреб учнів з особливими освітніми потребами (інклюзивна освіта).

6. Виконання функцій класного керівника:

- Організація та проведення виховних заходів спортивно-оздоровчого, морального, національно-патріотичного спрямування;
- Співпраця з батьками, соціальним педагогом, психологом та медичним персоналом у виховній роботі;
- Залучення учнів до участі у шкільних спортивних заходах, конкурсах, ініціативах типу «Healthy Schools» тощо.

7. Дослідницька діяльність у процесі практики:

- Діагностика фізичного розвитку, функціонального стану та рівня рухової активності учнів;
- Проведення міні-дослідження або педагогічного експерименту з метою вивчення ефективності окремих форм чи методів фізичного виховання;
- Розроблення практичних рекомендацій для вдосконалення освітнього процесу.

8. Забезпечення безпечного освітнього середовища:

- Проходження студентами-практикантами вступного та первинного інструктажу з охорони праці, техніки безпеки, безпеки життєдіяльності, протипожежної безпеки;
- Дотримання правил безпечної поведінки під час проведення занять у спортивному залі, на майданчику, у класі;
- Ознайомлення з алгоритмами надання домедичної допомоги у разі травматичних ситуацій.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИКИ

№ з/п	Навчальне завдання	Обсяг годин	Вид звітнього документа
I. Організація діяльності студента-практиканта			
1.1	Організаційно-настановча конференція з виробничої педагогічної практики	2	Запис у щоденнику
1.2	Розробка індивідуального плану роботи та ведення обліку його виконання	6	Індивідуальний план, візований керівником; щоденник
1.3	Методична робота в бригаді (рецензування конспектів, обговорення занять, консультування)	8	Документація з візами керівників
1.4	Участь у підсумковій конференції (захист педагогічної практики)	4	Звіт про проходження практики
II. Вивчення змісту і методики фізичної культури в ЗЗСО			
2.1	Ознайомлення з базовим закладом (структура, режим роботи, наради, класне закріплення)	5	Записи в щоденнику
2.2	Вивчення шкільної документації (освітня програма, плани роботи, документація з фізичної культури)	6	Зразки документів
2.3	Відвідання та аналіз уроків вчителів фізичної культури	5	Щоденник практики
2.4	Аналіз занять у спортивних секціях, групах здоров'я	6	Записи в щоденнику
2.5	Аналіз оздоровчих заходів у режимі дня (руханки, динамічні паузи, ігри)	6	Щоденник
2.6	Ознайомлення з методикою безпеки життєдіяльності	6	Записи в щоденнику
2.7	Аналіз матеріалів спортивно-масових заходів, змагань, спартакіади	6	Протоколи, звіти
III. Практична діяльність студента-практиканта			
3.1	Розробка робочих (календарних) планів з фізичної культури на період практики	10	Робочий план з візою керівника
3.2	Проведення уроків фізичної культури з використанням варіативних модулів (TRX, Cool Games, бадмінтон тощо)	25	Конспекти уроків
3.3	Проведення занять у спортивних секціях та гуртках	10	Плани, конспекти
3.4	Організація спортивно-оздоровчих заходів у режимі навчального дня	8	Фотозвіти, плани, щоденник
3.5	Взаємовідвідування, аналіз занять інших практикантів	7	Записи в щоденнику
3.6	Участь в організації та проведенні шкільних змагань, свят, заходів із використанням народного ігрового матеріалу	10	Сценарії, положення, протоколи
IV. Виховна робота			
4.1	Участь у виховних заходах класного керівника	4	План виховної роботи
4.2	Проведення бесід з учнями на спортивно-оздоровчу тематику	6	Тези бесід
4.3	Складання психолого-педагогічної характеристики на учня та клас	4	Характеристики
V. Навчально-дослідна робота			
5.1	Проведення тестування фізичної підготовленості учнів (на початку і в кінці практики)	2	Протоколи, порівняльний аналіз
5.2	Виконання фрагменту дослідження до кваліфікаційної роботи	8	Робочі матеріали

VI. Самостійна робота			
6.1	Опрацювання сучасних наукових джерел, методик, стандартів НУШ	8	Тези, виписки
6.2	Обмін досвідом між студентами-практикантами в групах	6	Запис у щоденнику
6.3	Ознайомлення з роботою спортивного клубу або фахового об'єднання	4	Запис у щоденнику
6.4	Ознайомлення з методикою занять у «групах здоров'я», клубах за інтересами	4	Планування, відгуки
6.5	Підготовка й оформлення звіту з практики	4	Звіт, додатки, характеристики
	Разом	180 год	

Форми і методи контролю

Контроль за проходженням виробничої педагогічної практики здійснюється фаховими керівниками від закладу вищої освіти (ЗВО) та бази практики (закладу загальної середньої освіти), а також методистами.

Форми контролю:

- **Поточний контроль** — систематичне спостереження за виконанням окремих розділів програми практики, своєчасністю виконання завдань і відповідністю фактичної діяльності індивідуальному плану студента;
- **Проміжний контроль** — аналіз результатів проміжних звітів, рецензування конспектів уроків, участь у методичних обговореннях;
- **Підсумковий контроль** — оцінка виконання всієї програми практики, захист звіту з практики, аналіз якості ведення документації та результатів дослідницької роботи.

Методи контролю:

- Перевірка та вивчення щоденника практики, де студент фіксує детальний опис завдань, які виконувалися протягом кожного робочого дня, із зазначенням кількості годин;
- Аналіз індивідуального плану практики, затвердженого фаховим керівником, з відмітками про виконання кожного завдання;
- Оцінювання якості підготовки і проведення уроків фізичної культури, участі в методичній роботі, виховних і спортивно-оздоровчих заходах;
- Моніторинг активності студента у самостійній та навчально-дослідній роботі під час практики;
- Проведення бесід, співбесід, опитувань зі студентами для з'ясування рівня їх готовності до педагогічної діяльності.

Важливі вимоги:

Фаховий керівник від бази практики ставить відмітку в індивідуальному плані студента про виконання роботи лише за умови наявності відповідних записів у щоденнику. Студенти несуть відповідальність за своєчасне та якісне ведення щоденника практики.

Вимоги до звіту

Після завершення терміну педагогічної практики студент зобов'язаний надати звіт про виконання програми та індивідуального плану практики.

Форма звіту:

- Загальною та обов'язковою формою звітності є письмовий звіт, який підписується та оцінюється керівником практики від бази (закладу загальної середньої освіти).
- Письмовий звіт подається разом із супровідними документами: щоденником практики, індивідуальним планом, характеристиками та іншими необхідними матеріалами.
- Для рецензування звіт передається керівнику практики від закладу вищої освіти.

Зміст звіту:

- Відомості про виконання студентом усіх розділів програми та завдань індивідуального плану практики.
- Опис роботи, яку студент виконав особисто, поданий чітко, коротко й конкретно.
- Інформація з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності, що стосується проведених занять і заходів.
- Висновки про результати практики та пропозиції щодо удосконалення професійної діяльності і організації навчально-виховного процесу.

Організаційні моменти:

- Для узагальнення матеріалів, збору інформації та підготовки звіту студентам виділяється 2–3 робочі дні наприкінці практики.
- Звіт повинен бути структурованим, логічно викладеним і оформленим відповідно до вимог ЗВО.

Підведення підсумків практики

Звіт з виробничої педагогічної практики студент захищає перед комісією, призначеною завідувачем кафедри.

Склад комісії:

- Фахові керівники практики від закладу вищої освіти;
- За можливості — керівники від баз практики (закладів загальної середньої освіти);
- Викладачі кафедри, які викладали спеціальні дисципліни, пов'язані з фізичною культурою.

Процедура захисту:

- Захист звіту проводиться у формі доповіді студента з можливістю відповіді на запитання членів комісії;
- Оцінювання захисту здійснюється за диференційованою системою, яка враховує якість звіту, рівень практичних умінь, теоретичні знання та активність студента під час практики.

Оцінювання:

- Комісія приймає залік (або виставляє оцінку) студентам протягом перших десяти днів після завершення практики;
- Оцінка за практику вноситься до заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки студента з підписом методиста.

6. Система оцінювання освітньої компоненти

Загальна система оцінювання виробничої педагогічної практики в ЗЗСО (середня школа)	Система оцінювання практики		
	№	Вид контролю	Бали
	1	Аналіз відвіданих занять	25
	2	Оформлення планів-конспектів практичних занять (уроків) та їх проведення	25
	3	Контроль на уроках фізичної культури	10
	4	Оформлення виховного заходу та його проведення	15
	5	Персональний звіт	15
	6	Виступ на підсумковій конференції	10
		Всього	100
Студенту, який не виконав програми практики з поважних причин, може бути надано право проходження практики повторно. Студент, який в останнє отримав негативну оцінку комісії за практику, відраховується із ЗВО.			
Умови допуску до підсумкового контролю	До заліку з практики допускаються студенти, які виконали наступні вимоги: <ul style="list-style-type: none">• надали щоденник практики;• надали позитивну характеристику про проходження практики, підписану відповідальним від бази та затверджену юридичною особою від бази практики (підпис затверджено печаткою);• надали для перевірки конспекти всіх проведених під час проходження практики занять та первинного письмового матеріалу про виконання завдань практики (журнали, протоколи, відомості, копії наказів та розпоряджень, документів обліку, результатів тестувань тощо);• не отримали серйозних зауважень про порушення трудової та навчальної дисципліни.		
Підсумковий контроль	Залік. Оцінювання студентів відбувається за 100 бальною шкалою. 90-100 балів – всі завдання практики виконано в повному обсязі, виявлено вміння студента застосовувати і творчо використовувати педагогічні та методичні знання, пов'язані з особливостями і засобами педагогічної діяльності. Виявлено вміння проводити		

	<p>навчальні і виховні заняття з застосуванням інноваційних технологій педагогічної діяльності, будувати стосунки з студентами і викладачами. Також продемонстрована активність та ініціативність у підготовці та проведенні занять. Звіт подано у встановлений термін, який містить всі структурні елементи. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, підписи керівника від кафедри. Характеристика позитивна, оцінка методиста за практику – 90 і більше.</p> <p><i>80-89 балів</i> – завдання виконані правильно, але недостатньо повно. Виявлено вміння студента застосовувати педагогічні та методичні знання, пов'язані з особливостями і засобами педагогічної діяльності. Виявлено вміння організовувати навчально-виховний процес, але заняття шаблонні, не виявлено творчого, індивідуального підходу. Виявлено вміння встановлювати контакт з студентами та викладачами. Звіт подано у встановлений термін, який містить всі структурні елементи. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, підписи керівника від кафедри. Характеристика позитивна, оцінка методиста за практику – 80–90 балів.</p> <p><i>70-79 балів</i> – завдання практики виконано, але неповно, в ході виконання завдань, зокрема підготовка до навчальних занять, допускалися незначні помилки. Виявлено вміння проводити навчальні та виховні заняття, але вони шаблонні. Звітна документація оформлена згідно вимог. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, підписи керівника від кафедри. Характеристика позитивна, оцінка методиста за практику – 70–80 балів.</p> <p><i>60-69 балів</i> – завдання практики виконано в неповному обсязі, в ході виконання завдань допускалися помилки. Звітна документація недооформлена або оформлена з помилками. Щоденник не вірно оформлено. У характеристиці оцінка методиста за практику – 60–70 балів.</p> <p><i>50-59 балів</i> – завдання виконано з помилками. Всі завдання практики виконувалися, але допущені неточності. Документація оформлена неповно, з помилками. Щоденник недооформлено. У характеристиці оцінка методиста за практику – 50–60 балів.</p> <p><i>25–49 балів</i> – з можливістю повторного складання. Завдання виконані частково. Виявлені проблеми встановлення контакту, не сформовані вміння проводити окремі види педагогічної діяльності. Звітна документація оформлена з помилками.</p> <p><i>менше 25 балів</i> – завдання невиконані. Виявлені проблеми встановлення контакту, не сформовані вміння проводити відповідні види педагогічної діяльності. Звітна документація оформлена з помилками. Відсутній щоденник, характеристика.</p>
--	---

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи	<p>Оцінювання письмових робіт студентів регламентується «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (наказ ректора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника від 19 травня 2023 р. № 309) – стор. 7.</p> <p>Ознайомитися з положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>
-----------------	--

<p>Академічна доброчесність</p>	<p>Дотримання академічної доброчесності засновується на низці положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Наказ 255 від 31.03.2025 про внесення змін до складу Комісії з питань етики і академічної доброчесності ➤ Наказ №529 від 27.09.2022 р. “Про внесення змін і доповнень до діючих положень університету” ➤ Наказ №530 від 27.09.2022 р. “Про введення в дію нової редакції Кодексу честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника” ➤ Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. ➤ Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. ➤ Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. ➤ Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. ➤ Наказ 1093 про створення комісії ➤ Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника ➤ Лист МОН України “До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності” <p>Корисні посилання</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти: https://naqa.gov.ua/академічна-доброчесність/ ➤ Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти https://academiq.org.ua/ ➤ Закон України “Про запобігання корупції”- https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18 ➤ Закон України «Про внесення змін до Закону України “Про запобігання корупції” щодо викривачів корупції» – https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/198-IX ➤ Викривачі корупції (відповіді на поширені запитання на сайті Національного агентства з питань запобігання корупції) – https://nazk.gov.ua/uk/departament-organizatsiyi-roboty-iz-zapobigannya-ta-vyyavlennya-koruptsiyi/metodychni-rekomendatsiyi/ ➤ Вебінари “Академічна доброчесність” – https://academiq.org.ua/vebinari-akademichna-dobrochesnist/ ➤ Інформаційні бюлетені “Академічна доброчесність Infobulletin” в межах проекту сприяння академічній доброчесності в Україні (Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project – SAIUP) – https://academiq.org.ua/novyny/informatsiini-bulleteni/ ➤ Лист МОН України “До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності”. <p>Ознайомитися з цими положеннями та документами можна за посиланням: https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/</p>
<p>Пропуски занять (відпрацювання)</p>	<p>Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентується «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (наказ ректора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника від 19 травня 2023 р. № 309) – стор. 7.</p> <p>Невідпрацювання занять може призвести до відрахування здобувача вищої освіти (студента) «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до п.14 «Відрахування студентів» «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти» – ознайомитися із положеннями можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>

Виконання завдання пізніше встановленого терміну	У разі виконання завдання студентом пізніше встановленого терміну, без попереднього узгодження ситуації з викладачем, оцінка за завдання - «незадовільно», відповідно до «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (наказ ректора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника від 19 травня 2023 р. № 309) – стор. 7. та до «Положення про порядок повторного вивчення навчальних
	дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS» (наказ ректора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника від 19 травня 2023 р. № 309) – стор. 7. Ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/
Неформальна освіта	Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника від 24 листопада 2022 р. № 672) - https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/

8. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Бази практики
Література	
Основна	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Презлята ГВ, Ткачівська ІМ. Педагогічна майстерність учителя фізичної культури: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Видавництво; 2018. 365 с. 2. Безперервна пропедевтична педагогічна практика: методичні рекомендації для здобувачів вищої педагогічної освіти першого (бакалаврського) рівня другого року навчання / за ред. Золотухіної СТ. Харків: Планета-Принт; 2019. 42 с. 3. Качан ОА. Упровадження інноваційних технологій у фізкультурно-оздоровчу та спортивну діяльність закладів освіти: навчально-методичний посібник. Слов'янськ: Витоки; 2017. 138 с. 4. Нагаєв ВМ. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. Харків: Стильна типографія; 2019. 267 с. 5. Мирончук НМ. Методичні основи організації педагогічної практики студентів закладу вищої освіти: методичний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка; 2017. 52 с. 6. Наскрізна педагогічна практика: навчально-методичний посібник / за ред. Сбруєвої АА. Суми: Вид-во СумДУ; 2016. 324 с. 7. Сергієнко ЛП. Практикум з теорії і методики фізичного виховання: навчальний посібник для студентів ВНЗ ФВіС. Харків: ОВС; 2007. 271 с. 8. Шиян БМ, Омельяненко Ю. Теорія і методика фізичного виховання школярів: навчальний посібник у 2 ч. Тернопіль: Вид-во ТНПУ; 2012. Ч. 2. 304 с. 9. Методичні рекомендації до проведення психологічної практики для студентів III-V курсів та магістрантів V курсу всіх спеціальностей педагогічного напрямку / уклад. Шайда НП, Саврасов ВП, Маковеева СВ та ін. Слов'янськ: Вид-во ДонНУ; 2009. 36 с. 10. Ситнік ВП, Ковальчук ЛВ. Психолого-педагогічні аспекти формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури. Фізична культура, спорт і здоров'я нації. 2022;3(98):45-52. Ukrainian. 11. Бондаренко П, Петренко ОВ. Методика організації виробничої педагогічної практики студентів у закладах загальної середньої освіти. Вісник освіти і науки України. 2023;15(4):128-135. Ukrainian. 	
Додаткова	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Буряк ВК. Методологічний аспект побудови навчального процесу. Вища школа. 2007;(1):10–19. 2. Волков В. Основи теорії та методики фізичної підготовки студентської молоді: навчальний посібник. Київ: Освіта України; 2008. 256 с. 3. Гуревич РС. Інноваційні педагогічні технології в підготовці магістрів. Теорія і 	

практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. 2013;(2):100–5.

4. Івашенко ВП, Безкопильний ОП. Методика фізичного виховання: навчальний посібник. Черкаси; 2005. Ч. 1. С. 216–30.
5. Круцевич ТЮ, Безверхня ГВ. Рекреація у фізичній культурі різних груп населення: навчальний посібник. Київ: Олімпійська література; 2010. 248 с.
6. Олійник МО. Правові основи організації та управління фізичною культурою, спортом і туризмом України. 3-тє вид., переробл. і допов. Харків: ХаДДФК; 2000. 292 с.
7. Присяжнюк СІ. Фізичне виховання: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури; 2008. 504 с.
8. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти. Інформаційний збірник та коментарі. Київ: Міністерство освіти і науки України; 2011;(4–6):84–93.

Нормативні документи

1. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України: затв. наказом МОНУ від 08.04.93. № 93 та зареєстр. в Міністерстві юстиції України 30.04.93 за № 35. Про затвердження Положення про пр... | від 08.04.1993 № 93 (rada.gov.ua)
2. Україна ХХІ століття. Державна національна програма «Освіта». К. : Райдуга, 1994. 61 с.
3. Закон України «Про загальнодержавну програму «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 р.»
4. Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року "Рухова активність - здоровий спосіб життя - здорова нація" / Указ Президента України
[№ 300/2021 від 21.07.2021](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/42/2016#Text) //https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/42/2016#Text
22. Державні вимоги до навчальних програм з фізичного виховання в процесі освіти: Наказ Міністерства освіти України № 188 від 25.05.1998 р. [Електронний ресурс]. Міністерство освіти і науки України [сайт]. – Режим доступу: www.mon.gov.ua/laws/_188.doc (08.11.2010).
– Назва з екрану.
23. Про національну доктрину розвитку освіти: Указ Президента України. Урядовий кур'єр, 2002. № 74. 17 квітня.
24. Стратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року / Постанова Кабінету Міністрів України від 4 листопада 2020 р. № 1089
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2020-%D0%BF#Text>
25. Наказ Міністерства економіки № 2736 від 23.12.2020 року «Про затвердження професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти».
26. Наказ Міністерства освіти і науки України № 194 від 15.02.2021 р. «Про затвердження Рекомендацій щодо стратегічного розвитку фізичної культури учнівської молоді до 2025 року».
27. Наказ Міністерства молоді і спорту та Міністерства охорони здоров'я №603/1608 від 15.07.2020 «Про медичне забезпечення проведення оздоровчих та спортивних заходів»).

Інтернет-ресурси

28. Сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua>.
<https://vseosvita.ua> <https://naurok.com.ua> <https://www.ed-era.com> <https://prometheus.org.ua>
<https://imzo.gov.ua> <https://osvita.diia.gov.ua> <http://www.coursera.org>
<http://www.khanacademy.org><https://sukhari.com.ua> <https://vumonline.ua>

ЗРАЗКИ ДОКУМЕНТАЦІЇ ПРАКТИКАНТА

Титульний лист щоденника практиканта

Облік роботи з педагогічної практики

студента IV курсу, групи _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Ліцей/гімназія № _____

Директор _____

Учитель фізичної культури _____

Бригада № _____

Початок практики _____

Закінчення практики _____

Розклад**уроків з фізичної культури**

№ з/п	Дні тижня	№ дзвінок	1 8. 30–9. 15	2 9.25–10.10	3	4
1.	Понеділок					
2.	Вівторок					
3.	Середа					

“Затверджую”

Фаховий керівник _____

Індивідуальний план роботи

№ з/п	Зміст роботи	Термін виконання	Відмітка про виконання	Підпис методиста

Дата

Підпис

“Затверджую”

Фаховий керівник _____

Щоденник роботи

Дата	Виконання роботи	Витрачений час	Підпис методиста

“Затверджую”

Фаховий керівник _____

Поурочний робочий план з фізичної культури

для _____

на _____ семестр 20__/20__ н. р.

Завдання

Контрольні нормативи

1. _____	1. _____
2. _____	2. _____
3. _____	3. _____

№ з/п	Підготовча частина	Основна частина	Заключна частина	Примітки

Дата

Підпис

“Затверджую”

Фаховий керівник _____

Конспект уроку № ____

з фізичної культури для учнів ____ класу

Завдання

1. _____

2. _____

3. _____

Дата проведення _____

Інвентар _____

Части ни уроку	Зміст уроку (завдання та вправи)	Дозування	Організаційно-методичні вказівки
1	2	3	4

Дата

Підпис практиканта

Література, якою користувався практикант.

Оцінка за конспект.

Оцінка за проведення уроку.

Зауваження фахового керівника (вчителя) щодо проведення уроку.

Методичні вказівки щодо проведення уроку

При складанні конспекту уроку особливу увагу слід приділити визначенню завдань.

Під час уроків фізичної культури вирішуються завдання з **навчання** учнів рухових дій відповідно до вимог чинних навчальних програм, виховання моральних, вольових та загальнолюдських якостей, фізичного розвитку й функціонального вдосконалення організму учнів, а також перевірки та оцінки знань, умінь, практичних навичок учнів.

Виховні завдання: виховання морально-вольових якостей нерозривно пов'язане зі всією навчальною роботою в ліцеї/гімназії, тому ці завдання записуються в конспекті уроку, тільки в тих ситуаціях, коли без того не можна вирішити виховних та оздоровчих завдань.

Приклад: сприяти вихованню сміливості, необхідної для виконання якої-небудь дії.

Освітні завдання: формування завдання для опанування учнями технікою рухових дій, уміння використовувати засвоєні навички в різних умовах, оволодіння певними знаннями, уміннями та навичками.

Якщо процес навчання окремих рухових дій (вправ) проходить поетапно, (ознайомлення з тими вправами, що вивчаються, вивчення окремих елементів і цілої рухової дії, а також удосконалення в техніці й виконанні), то у формулюванні завдань необхідно визначити, якому з етапів навчання буде відповідати поставлене ними завдання.

Приклад

1. Ознайомити зі способів лазіння по канату за 3 прийоми.

2. Навчити способам захвата каната ногами.

3. Навчити техніці лазіння по канату за 3 прийоми.

4. Сприяти вдосконаленню техніки лазіння по канату за 3 прийоми.

Оздоровчі завдання не вирішуються в процесі одного уроку. Проте вони повинні реалізовуватись на кожному уроці через формування навичок правильної постави, дихання, запобігати плоскостопості, сприяти загальному фізичному розвитку та зміцненню й відновленню здоров'я дітей з ослабленим станом здоров'я, які віднесені за матеріалами медичних обстежень до підготовчої й спеціальної медичних груп.

Приклад: сприяти формуванню правильності постави за допомогою якихось конкретних вправ або завдань.

Зміст конспекту уроку

У підготовчій частині уроку вказується вид шиккування учнів, рапорт, пояснення завдань, перешикування до проведення загально розвивальних вправ, запис тих вправ з обов'язковим дозуванням та методикою проведення.

Зміст основної частини записується докладно: спеціально-підготовчі та підвідні вправи до кожного вирішуваного завдання, основні та допоміжні вправи, рухливі та спортивні ігри.

У заключній частині записуються вправи, які сприяють кращому відновленню процесів в організмі та підготовці учнів до наступної діяльності.

У графі “Дозування” вказується час виконання або кількість повторень вправи. Організаційно-методичні вказівки до уроку охоплюють наступне коло питань:

1. Умови проведення та організація уроку.
2. Методичні вказівки до окремих вправ та проведення уроку в цілому.
3. Облік проведеної роботи.

Умови проведення та організації уроку

Умови проведення уроку

- 1 Підготовка місць занять.
- 2 Наявність необхідного інвентаря.
- 3 Заходи страхування та попередження нещасних випадків.

Приклад:

- зробити розмітки для гри до уроку;
- не допускати зустрічного кидання набивних м'ячів;
- перевірити справність кріплення приладів.

Умови організації уроку

1. Методи та способи організації учнів.
2. Розміщення учнів.
3. Місце та характер самостійної роботи учнів.
4. Порядок користування інвентарем, підготовка та прибирання приладів.
- 5 Залучення школярів до суддівства та страхування.

Приклад:

- вправи виконувати в трійках;
- стрибки виконувати позмінно, вишикувавши учнів у дві шеренги;
- забезпечити в парах взаємний контроль за якістю виконання;
- мати встановити попарно в довжину.

Методика проведення уроку

Визначається і уточнюється вибір найбільш доцільних методів та методичних прийомів навчання учнів рухових дій.

Приклад

1. Навчання – почати вивчення техніки ведення м'яча руками на місці, а потім у русі:
 - звернути увагу на правильний напрям поштовху ногами (при перекиді);
 - дати домашнє завдання для кращого засвоєння вправи і т. д.
2. Поглиблення знань:
 - підкреслити перевагу техніки стрибка заданим способом;
 - дати порівняльну характеристику варіантів кидків.
3. Конкретні методичні прийоми по ходу виконання вправ: для утворення більш правильного уявлення про дану вправу:
 - виконувати її за свистком;
 - подати сигнал на головній фазі вправи;
 - перевірити вихідне положення перед заключним зусиллям; для полегшення умов виконання вправи:
 - міст виконувати з підтримкою;
 - стійки виконувати біля стіни.
4. Дозування навантаження:
 - повторити максимальне число раз “до відказу”;
 - виконувати вправи 12–16 раз.
5. Моральне виховання:
 - вказати, яка морально-вольова, загальнолюдська якість виховується в процесі виконання фізичної вправи, спортивної, рухливої гри та забави тощо.

Схема

педагогічного аналізу уроку фізичної культури

Клас _____ Дата _____ № уроку _____

Хто проводить _____

Фронтальний або повний аналіз уроку охоплює певні розділи

I. АНАЛІЗ КОНСПЕКТУ УРОКУ

1. Правильність та чіткість постановки завдань.
2. Відповідність матеріалу, що вивчається, поставленим завданням програми, рівню фізичної підготовленості учнів, умовам проведеного уроку.

3. Зв'язок з попередніми уроками.
4. Правильність розподілу часу за частинами уроку.
5. Термінологічна правильність запису вправ.
6. Запис організаційно-методичних вказівок.
7. Правильність дозування вправ на уроці.
8. Правильність підбору підготовчих та підвідних вправ.
9. Чи передбачені заходи страхування, безпеки та допомоги.
10. Використання наочних посібників.
11. Як передбачається стимулювати активність учнів (мотиваційний аспект, між предметні зв'язки, музичний супровід, новизна, народний ігровий матеріал тощо).

II. САНІТАРНО-ГІГІЄНИЧНА ОЦІНКА УМОВ ПРОВЕДЕННЯ УРОКУ

1. Площа та кубатура залу, її відповідність санітарно-гігієнічним нормам.
2. Характеристика природного та штучного освітлення.
3. Система опалення, температура, вентиляція.
4. Яка система прибирання залу, чистота його, обладнання та інвентар.

III. ВЛАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ХОДОМ УРОКУ ТА ДІЯМИ ВЧИТЕЛЯ ТА УЧНІВ

Спостерігаючи за ходом уроку, слід звернути увагу на наступні моменти:

1. Постановка завдань уроку.
2. Які методи організації учнів застосовувались, їхня ефективність?
3. Які методи передачі знань використовував учитель, їхня ефективність?
4. Чи використовувались підготовчі або підвідні вправи, ефективність їх використання?
5. Правильність й своєчасність надання допомоги та страхування навчання самострахованню.

6. Уміння вчителя виявляти й виправляти помилки.
7. Місце вчителя в процесі проведення уроку.

Спостерігаючи за діями вчителя, необхідно звернути увагу на наступні моменти:

1. Знання предмета.
2. Загальна культура.
3. Педагогічна майстерність і педагогічний такт.
4. Уміння організувати й спрямовувати роботу колективу учнів.

Матеріал педагогічних спостережень повинен закінчуватись висновками та пропозиціями.

Схема складання психолого-педагогічної характеристики на учня

1. Прізвище, ім'я, по батькові. Стан здоров'я та фізичного розвитку. Побутові та сімейні умови (матеріальна забезпеченість, стан виховання дітей у сім'ї, наявність батьків, взаємовідносини між батьками і дітьми в сім'ї та інше).

2. Характеристика пізнавальної діяльності учня:

- увага на уроках (стійкість уваги протягом року, відвертання уваги та його причини), уміння розподіляти та переключати увагу на уроках. Розсіяність уваги та її причини;
- особливість пам'яті (вид запам'ятовування, тип пам'яті);
- мислення учня, уміння самостійно аналізувати порівнювати, узагальнювати, кмітливість, самостійність, критичність мислення, культура мови (багатий словниковий запас, граматична правильність, образність усної і письмової мови).

3. Емоційно-вольові якості учня. Вплив почуття на процес навчання. Наявність в учня інтелектуальних почуттів. Моральні та естетичні почуття. Позитивні (наполегливість, витримка, рішучість, сміливість), негативні (упертість, невихованість), вольові риси.

4. Спрямованість особистості й загальний розвиток учня. Потреби та його інтереси. Види інтересів: суспільно-політичні, професійні, пізнавальні, естетичні, читацькі, спортивні. Трудова спрямованість учня. Участь у громадсько-політичній роботі. Виконання громадських доручень.

5. Здібності.

6. Темперамент і характер учня. Особливості темпераменту: рухливість, урівноваженість, збудливість. Риси характеру: правдивість, чесність, організованість і самостійність в роботі, чуйність, скромність, самокритичність. Навички культурної поведінки. Звички: гігієнічні, культурні, естетичні. Розвиток і виховання характеру в школі. Боротьба з вадами характеру, формування позитивних якостей.

7. Особливості навчання діяльності. Успішність учня. Які предмети даються легше, які важче, з яких відстає? Як виконує домашнє завдання? Як відвідує уроки? Дисциплінованість і акуратність. Навички самостійної роботи. Мотиви навчання.

8. Учень як член колективу класу і школи. Як і які виконує доручення? Становище в колективі класу. Наявність в учня товаришів і друзів, зміст і характер товаришування і дружби. Ставлення до молодших товаришів, учителів.

9. Загальні висновки. Найбільш характерні особливості учня, які слід врахувати при

індивідуальному підході до нього. Першочергові педагогічні заходи, які необхідно застосувати до нього.

Орієнтовна психолого-педагогічна характеристика класу

№ з/п	Зміст знань про клас	Методи вивчення класного колективу
1	2	3
1	Склад класу (кількість хлопчиків та дівчаток). Класне самоврядування. База класу (класна кімната). Узагальнена думка колег-предметників, які працюють у класі, про класний колектив (дружний, активний, складний, слабкий)	Опитування вчителів, які працюють у класі. Психолого-педагогічне спостереження за громадською думкою учнів у колективі, участю в громадській роботі й одночасне спостереження за ставленням до неї учнів. Зіставлення власних висновків з думками і висновками колег
2	Типовість внутрішньо колективних взаємин, їхня переважна спрямованість (на навчання, працю, спорт, бізнес). Переважний тон і стиль у внутрішньо колективних стосунках (доброзичливість, байдужість, конфліктність, індивідуалізм). Вплив неформальних лідерів колективу на решту учнів у навчанні, допомозі відстаючим, у праці на загальну користь, інтересах, спорті	Педагогічне спостереження за характером взаємин між лідерами, які впливають на решту учнів, Довірчі бесіди з найавторитетнішими лідерами про ступінь взаємовпливу, позитивну чи негативну реакцію на втручання одних у справи інших
3	Відмінність між “офіційними” активістами, які відіграють провідні ролі, і справжніми лідерами в колективі – реальність впливу тих і інших	Розгляд конфліктів у процесі роботи щодо згуртування колективу, виявлення їх глибини й тривалості. Якнайчастіші контакти з лідерами колективу, вплив на колектив через їхнє втручання, передача їм ряду функцій з організації самообслуговування, чергування по школі, харчування у їдальні. Педагогічне спостереження за їхніми організаторськими діями
4	Вияв учнів-індивідуалістів, які не включаються в колективні справи, ігри, відмежовуються від колективу, мотиви їхнього відчуження, мотиви недоброзичливого ставлення до них з боку більшості згуртованих однокласників	Спостереження за зростанням відчуженості до замкнених учнів. Вжиття заходів щодо залучення їх до спілкування і громадського життя класу
5	Зміни ставлення у взаєминах учнів у міру їх дорослішання. Наявність сталої парної дружби, щирого спілкування, позбавлення від угруповань і конфліктних ситуацій. Зростання можливостей до самовиховання і взаємовпливу. Дружба і кохання в ранньоюнацькому віці як впливової сили на виправлення недоліків у окремих учнів	Психолого-педагогічне спостереження за розвитком учнівського колективу, його переходи на вищі стадії розвитку взаємин. Висновки з конфліктів, що сталися між учнями
6	Система біологічних, медичних і фізкультурно-спортивних знань, ціннісні орієнтації в цій галузі, шляхи всебічного розвитку особистостей і занять фізкультурою	Опитування вчителів фізичного виховання. Педагогічне спостереження за повсякденною поведінкою школярів. Анкетування учнів
7	Система фізичних умінь, навичок і звичок у режимі дня і життя, досвід самоконтролю і саморегуляції здоров'я з урахуванням навантажень у розумовій і трудовій діяльності	Зіставлення власних висновків з думками вчителів фізичного виховання. Бесіди з учнями, спостереження

8	Заняття спортом у видах, що відповідають фізичним здібностям.	Довірчі бесіди з учнями-спортсменами. Спостереження за взаєминами, ставленням до учнів-спортсменів
9	Творча спортивно-оздоровча діяльність особистого і колективного характеру	Часті контакти з учнями-спортсменами, вплив на колектив через їх втручання
10	Уміння регулювати своє харчування, стежити за своїм одягом, побутом в різних умовах (природних і житлових, міста і села) з позиції гігієни і здорового способу життя; керувати цим процесом у сім'ї чи колективі; уміти лікуватися без ліків: природними засобами, сонцем, повітрям, водою, масажем, рухами	Бесіди з учнями, батьками, класним керівником, вчителями-предметниками. Анкетування учнів
11	Виявлення дітей, що мають відхилення в стані здоров'я. Профілактика захворювань	Вжиття системи заходів, спрямованих на профілактику захворювань, виховання здорового способу життя

Викладач

Лідія КОВАЛЬЧУК